

**sc.** - skratka z lat. *sculpsit* – „vytesal, vyryl“

**scaena/scena** - lat.; vysoké *javisko rímskeho antického divadla*; rímske *proscénium* bolo nižšie a hlbšie ako grécke; pred scaenu vystupoval bočný *rizalit - paraskénion*; pozri *scenae frons*

**scaenae frons** - bohato zdobené trvalé architektonické pozadie rímskeho divadelného javiska

[https://en.wikipedia.org/wiki/Scaenae\\_frons](https://en.wikipedia.org/wiki/Scaenae_frons)



Scaenae frons (Palmýra, 1.st.)

**Scaevola Gaius Mucius** - Riman, ktorý sa preslávil svojou odvahou. Ale je možné, že bol len mýtickou postavou; podľa Livia sa tento mladík nedokázal nečinne prizerať na potupu spôsobenú obliehaním Ríma etruským kráľom Larsom Porsenom a rozhodol sa ho zabiť; po súhlase konzulov s mečom ukrytým pod šatami preplával Tiber, dostal sa do jeho tábora a takmer ho zabil; ale namiesto Porsenu zabil pisára, ktorý bol vedľa neho v rovnakom odeve a v tom čase akurát vyplácal vojakom žold; stráže ho chytili a dostal sa pred poľný súd, ktorému predsedal Porsena; pri snahe Porsenu získať od neho informácie o nástrahách, ktoré pre Porsenu pripravoval Rím, mu pohrozil mučením; tu sa Mucius zapísal do dejín; keď dal Porsena v hneve okolo neho zapáliť hranicu, Mucius na dôkaz svojej odhodlanosti vložil svoju pravú ruku do ohňa so slovami: „Hľa, aké bezcenné je telo pre tých, čo majú na zreteli slávu vlasti“; svojou neohrozenosťou sa mu podarilo Porsenu ohromiť a za to získal život a slobodu; kvôli strate svojej ruky potom dostal prímeno Scaevola (ľavoruký); za tento svoj odvážny čin dostal od senátu pozemok, ktorý bol neskôr pomenovaný Muciove lúky; pozri *Rimania staroveki*

[http://ca.wikipedia.org/wiki/Gai\\_Muci\\_Escevola](http://ca.wikipedia.org/wiki/Gai_Muci_Escevola)

[http://commons.wikimedia.org/wiki/Mucius\\_Scaevola](http://commons.wikimedia.org/wiki/Mucius_Scaevola)

[http://sk.wikipedia.org/wiki/Gaius\\_Mucius\\_Scaevola](http://sk.wikipedia.org/wiki/Gaius_Mucius_Scaevola)

<https://www.google.sk/search?q=Scaevola+Gaius+Mucius&espv=2&biw=1852&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=N9ZDVYrkAYntaMOZgIgL&ved=0CIwBEIke>



H. Goltzius: Mucius Scalvola (rytina z cyklu Roman heroes, 1586)



C. Robetta: Mucius Scaevola (rytina, 1500-1520)



M. Stoma: Mucius Scaevola v prítomnosti Lars Porsenna (1640)



M. Stoma: Mucius Scaevola (17.st.)

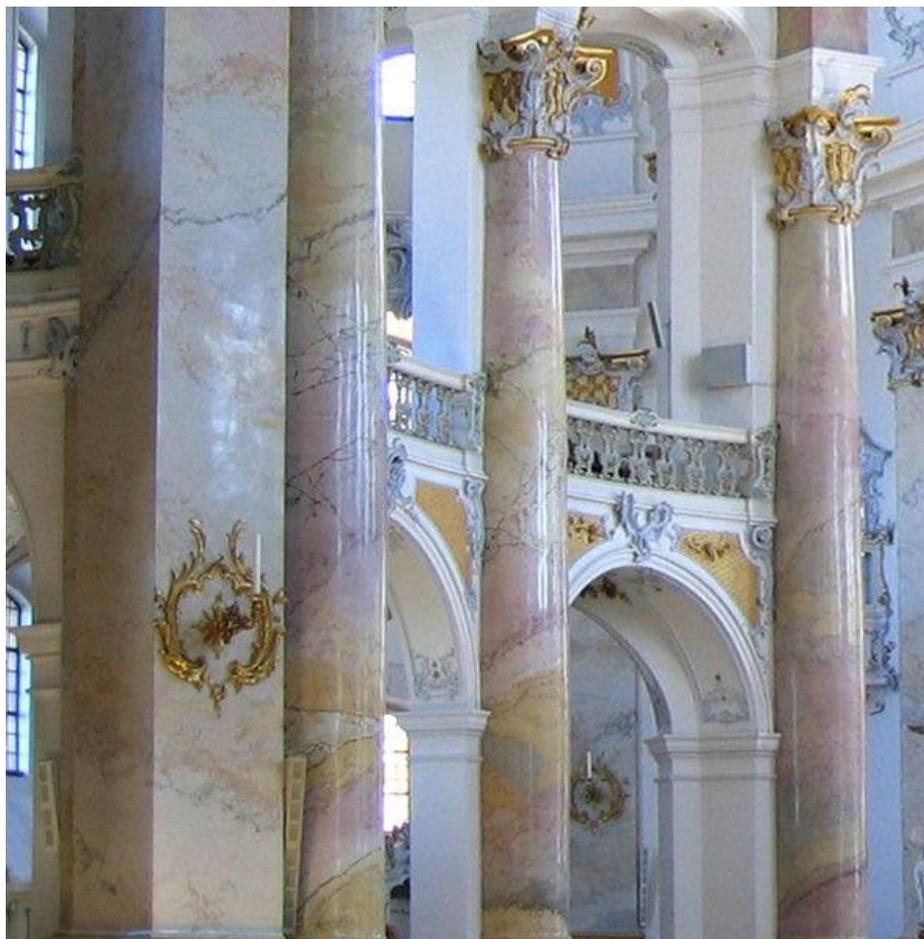


A. van Dyck podľa P. P. Rubensa: Mucius Scaevola pred Porsenom (1628)

**scagliola/mramorová štika** - štika farbená mramorovým prachom a pomalovaná mramorovými žilkami

Baleka: hmota zo *sadry*, *gleja* a farbív; po nanosení a zatvrdnutí brúsená; určená na napodobenie *mramoru* v *intarzii*, v *nábytkárstve* (dosky stolov), v architektúre (dlážky, steny zámockých budôv) apod.; líši sa od *štukolustra*, s ktorým je niekedy zamieňaná a ktoré je zažehlením maľby do omietky z rozomletého mramoru

<http://en.wikipedia.org/wiki/Scagliola>



Interiér s mramorovou štukou v Bazilike Štrnástich svätých pomocníkov pri Bad Staffelstein pri Bambergu

**scagliolová technika** - jedna z podôb *stucco lustra*; *intarzia* zafarbenou štukou na *mobiliári*; lacná napodobenina techniky *pietra dura* alebo *inkrustácie*

**Scamander** -

<http://it.wikipedia.org/wiki/Scamandro>

**scamila** - 1.škára pod křčkom *stĺpa*

2.klinovitý vyrovnávací prvok medzi miernym sklonom *stylobatu* a vodorovnou dosadajúcom plochou stĺpu

**scan** - *sken*

**Scaramuzza Francesco** - (†1886); taliansky maliar a básnik; pozri *talianski maliari 19.st.*

[http://it.wikipedia.org/wiki/Francesco\\_Scaramuzza](http://it.wikipedia.org/wiki/Francesco_Scaramuzza)



F. Scaramuzza: Prométeus kradne oheň chránený Minervou Parma (freska na strope Salone Maria Luigia Falckého knižnice v Parme, 1850)

**Scarsellino** - (†1551); alebo Ippolito Scarsella

<https://en.wikipedia.org/wiki/Scarsellino>



Scarsellino: Vyháňanie obchodníkov z chrámu (1580-1585)

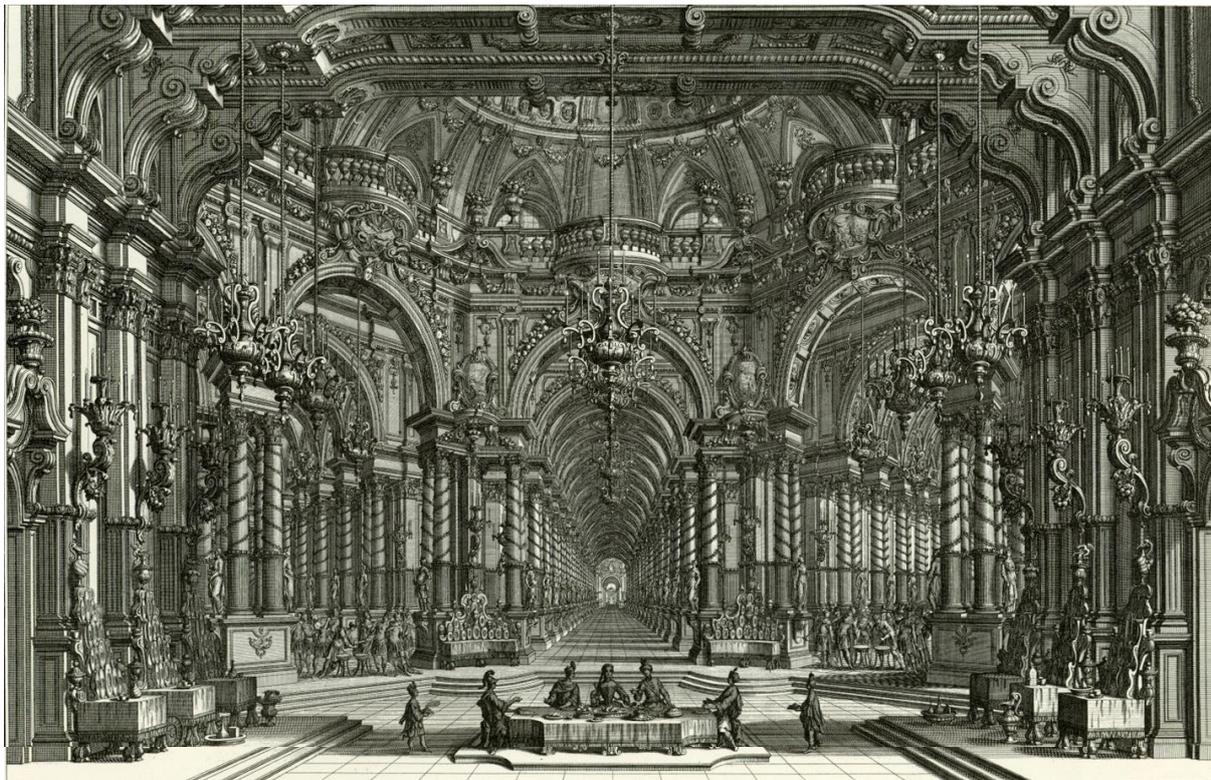
**scéna** - 1.výtvarné zobrazenie prostredia, v ktorom sa odohráva dej (pozri *ideálna krajina*, *heroická krajina*, *komponovaná krajina*) alebo na ktorom sa odohráva dej na javisku (pozri *rekvizita*, *záves*)  
2.javisko



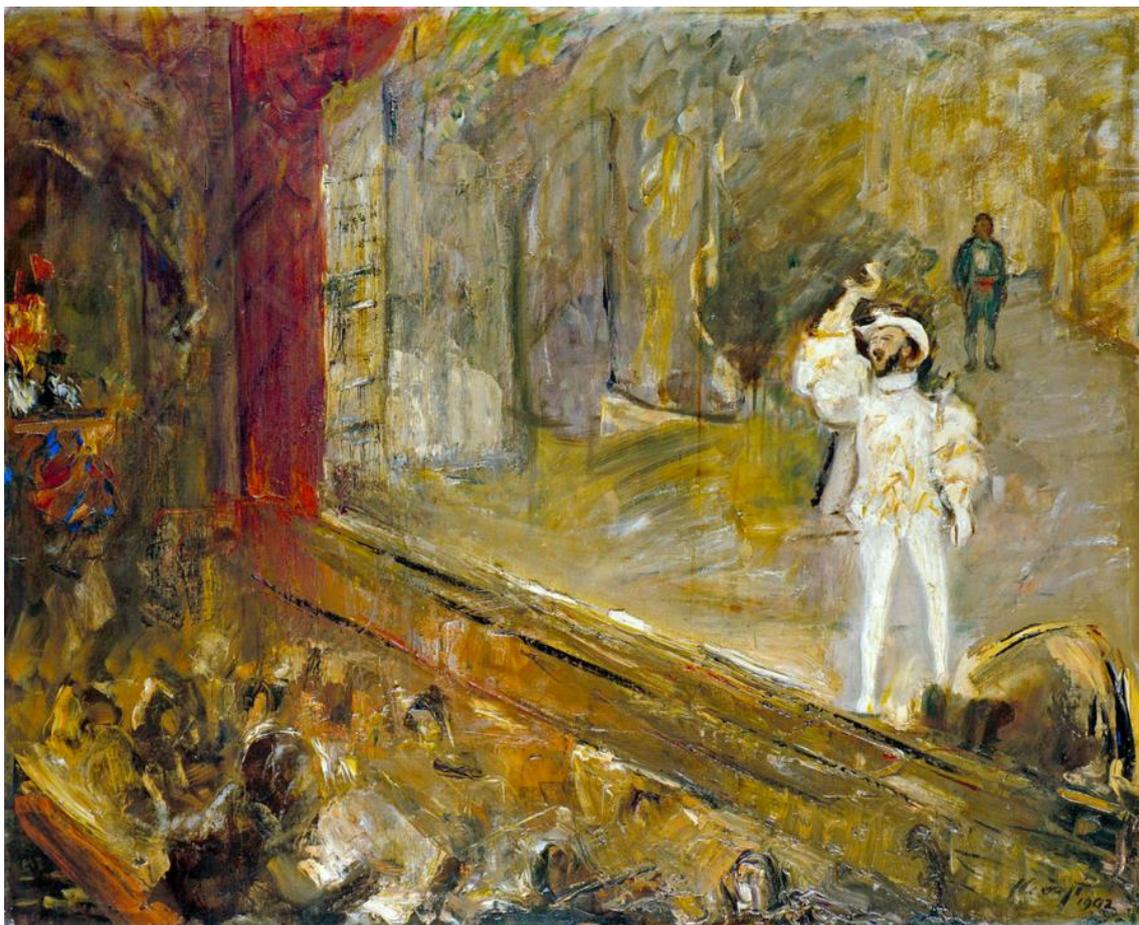
J. M. Molenaer: Scéna z Brederovej hry Lucelle (1636)



G. Galli Bibiena: Scéna z divadelného predstavenia pri príležitosti svadby kráľovského princa Poľska (18.st.)



G. Galli Bibiena: Scéna z divadelného predstavenia pri príležitosti svadby princa bavorského (18.st.)



M. Slevogt: Francisco d'Andrade ako Don Giovanni v Berlíne 1902 (1902)



A. Kajlich: Scéna (1960-1965)



M. Staudt: Divadelná scéna (1962)

**scena á l'italienne** - talianska kukátková scéna; jej rozvoj sa datuje od 17.st.

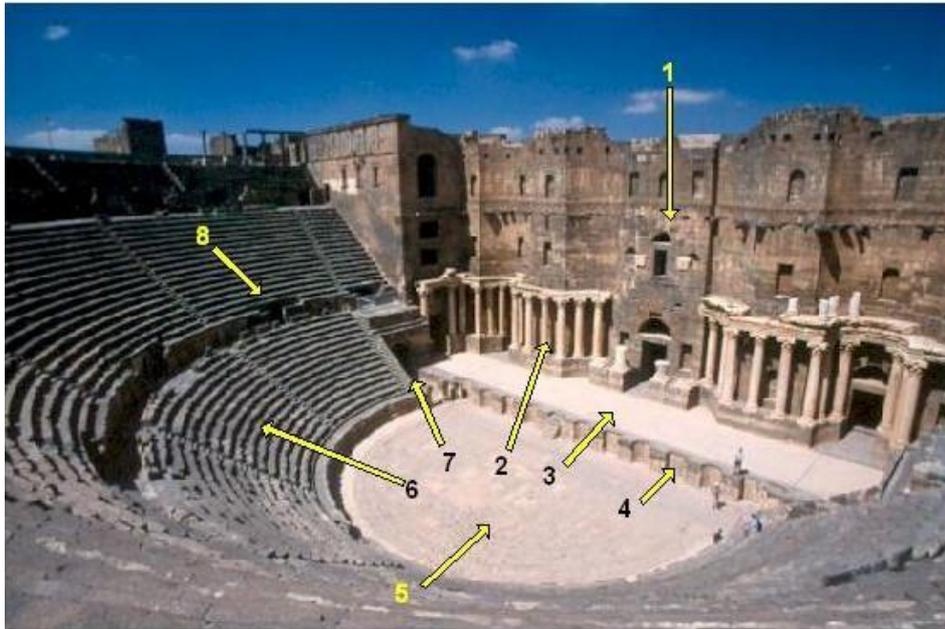


Vincenzo Scamozzi: Kukátková scéna divadla v Teatro Olimpico vo Vicenze (detail, drevo, 17.st.)

**scéna kukátková - kukátková scéna**

**scenae frons** - zadný múr *javiska rímskeho antického divadla*; pozri *scaena*

[http://en.wikipedia.org/wiki/Roman\\_theatre\\_\(structure\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Roman_theatre_(structure))



č. 1: zadný múr rímskeho divadla v Bosre (Sýria)

**scenéria** - 1.úprava javiskovej scény; pozri *javisko*

2.obraz, vzhľad krajiny; pozri *krajinomalba*; *tingatinga*

[http://it.wikipedia.org/wiki/Vincenzo\\_Scamozzi](http://it.wikipedia.org/wiki/Vincenzo_Scamozzi)

**scénické umenie** - angl. performing arts; medzi klasické scénické umenia patrí divadlo/dráma, hudba, opera a tanec, pantomíma; pod scénickým umením sa myslí tiež *scénografia*

[http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Performing\\_arts](http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Performing_arts)

**scénickí návrhári** -

[http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Scenic\\_designers](http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Scenic_designers)

**scénickí návrhári britskí - britskí návrhári scénickí**

**scénickí návrhári podľa národnosti** -

[http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Scenic\\_designers\\_by\\_nationality](http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Scenic_designers_by_nationality)

**scénickí návrhári škótski - škótski návrhári scénickí**

**scénický dizajn** -

[http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Scenic\\_design](http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Scenic_design)

**scénograf** - javiskový výtvarník; pozri *javisko*, *scénickí návrhári*

[http://it.wikipedia.org/wiki/Vincenzo\\_Scamozzi](http://it.wikipedia.org/wiki/Vincenzo_Scamozzi)

<http://en.wikipedia.org/wiki/Scenographer>

**\*scénografi litovskí - litovskí scénografi**

**\*scénografi nemeckí - nemeckí scénografi**

**\*scénografi podľa štátu** -

[http://sk.wikipedia.org/wiki/Kateg%C3%B3ria:Sc%C3%A9nografi\\_pod%C4%BEa\\_%C5%A1%C3%A1tu](http://sk.wikipedia.org/wiki/Kateg%C3%B3ria:Sc%C3%A9nografi_pod%C4%BEa_%C5%A1%C3%A1tu)

\*scénografi ruskí - *ruskí scénografi*

\*scénografi slovenskí - *slovenskí scénografi*

**scénografia/scénické umenie** - výtvarný odbor v službách dramatického umenia; pozri *scénograf, scéna, scenéria, filmová dekorácia; hologram; S. Dalí*

<http://en.wikipedia.org/wiki/Scenography>

<http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%86%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%8F>

[http://it.wikipedia.org/wiki/Vincenzo\\_Scamozzi](http://it.wikipedia.org/wiki/Vincenzo_Scamozzi)

[http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Performing\\_arts](http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Performing_arts)

[https://www.google.sk/search?q=scenographer&espv=2&biw=1846&bih=995&tbm=isch&imgil=SgH1xqQ5Q7xZQM%253A%253BpXBsdC4R2V4\\_SM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.helenstewart.co.uk%25252F&source=iu&pf=m&fir=SgH1xqQ5Q7xZQM%253A%25252Fwww.helenstewart.co.uk%25252C\\_&usg=\\_\\_xQCbotPw7DAVa1F5qnlno2moGBg%3D&dpr=1&ved=0CEMQyjc&ei=bh7FVO21Mcz2UourgIgb#imgdii=&imgrc=SgH1xqQ5Q7xZQM%253A%253BpXBsdC4R2V4\\_SM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.helenstewart.co.uk%25252Falice%25252Falice4.jpg%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.helenstewart.co.uk%25252F%253B1200%253B700](https://www.google.sk/search?q=scenographer&espv=2&biw=1846&bih=995&tbm=isch&imgil=SgH1xqQ5Q7xZQM%253A%253BpXBsdC4R2V4_SM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.helenstewart.co.uk%25252F&source=iu&pf=m&fir=SgH1xqQ5Q7xZQM%253A%25252Fwww.helenstewart.co.uk%25252C_&usg=__xQCbotPw7DAVa1F5qnlno2moGBg%3D&dpr=1&ved=0CEMQyjc&ei=bh7FVO21Mcz2UourgIgb#imgdii=&imgrc=SgH1xqQ5Q7xZQM%253A%253BpXBsdC4R2V4_SM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.helenstewart.co.uk%25252Falice%25252Falice4.jpg%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.helenstewart.co.uk%25252F%253B1200%253B700)

**scény strážnické - strážnické scény**

**sciapodi** - gréc. σκιάποδες/sciapodes; z gréc. σκιά/skiá – „tieň“, πούς/pús – „noha“; tiež μονοκωλοι/monokoloi – „jednou nohou“

www: mytologické bytosti len s jednou obrovskou nohou, ktorí mali obývať Indiu; s týmito tvormi sa stretne u gréckeho básnika Alkmaióna (7.st.pr.Kr.), Herodota (425 pr.Kr.), Plínia St. v jeho „Naturalis Historia“; lekár Ktesias z Knidu (4.st.pr.Kr.) podáva ich prvý popis; pozri *monštrum, Beatus Burgo de Osma, Mapa z Osmy*

<http://it.wikipedia.org/wiki/Sciapode>



Jednonožec (Norimberská kronika, 1493)

**Sciencia** - lat. - veda; pozri *veda*



H. Goltzius: Sciencia (rytina, 16.st.)

**sci-fi** - skratka *science fiction*

**science fiction** - angl. – „vedecko-fantastický“

-názov prvý raz použil americký nakladateľ H. Bernsback; termín je používaný najmä v súvislosti s určitým typom krásnej literatúry; literatúra tohto typu je typická využívaním dobových vedeckých a technických poznatkov na vytvorenie situácie odohrávajúcej sa v reálnom svete budúcnosti, mimo možnosti súčasného ľudstva; napriek tomu, že sa sci-fi tematika orientuje na hypotetické udalosti budúcnosti, týka sa problémov súčasnosti; od 50.rokov 20.st. hojne preniká aj do ostatných umeleckých druhov, najmä do *kinematografie*, *malby* ale aj do *architektúry* (pozri *Arbeitsrat für Kunst*) a ď.

**Sciens vias Domini - Scivias**

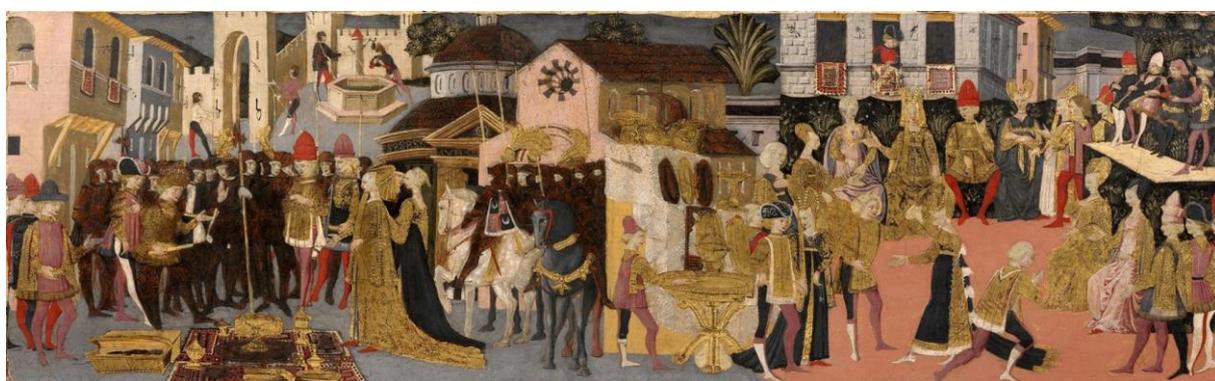
**Scipio** - (†183 pr.Kr.); celým menom Publius Cornelius Scipio, tiež známy ako Publius Cornelius Scipio Africanus, Scipio Africký, Scipio Africanus Major, Scipio Africanus starší a Scipio Veľký; bol generálom v druhej púnskej vojny a štátnikom rímskej republiky; známy predovšetkým, keď porazil *Hannibala* v záverečnej bitke druhej púnskej vojny v Zama; za víťazstvo mu bolo udelené priezvisko Africanus; bol často nazývaný aj rímskym Hanibalom; vďaka svojim schopnostiam vstúpil do histórie ako jeden z najväčších vojvodcov staroveku; neprajníkmi bol obžalovaný zo sprenevery peňazí, ale vždy ho uchránila jeho povesť statočného bojovníka; pred smrťou odišiel s celou rodinou do ústrania v *Kampánii*, so služobníctvom a niekoľkými veteránmi, ktoré zamestnával na svojom statku; vtedy za zachoval veľkoryso voči svojmu veľkému nepriateľovi

Hanibalovi a usiloval sa zabrániť jeho skaze; jeho smrť vo veku 53 rokov je dodnes zahalená rúškom nejasností; pozri *Rimania starovekí*

[http://en.wikipedia.org/wiki/Scipio\\_Africanus](http://en.wikipedia.org/wiki/Scipio_Africanus)



A. Aspertini a G. Aspertini: Veľkodušnosť Scipiona (detail, 1496)



Apollonio di Giovanni: Veľkodušnosť Scipiona (cassone, 1463-1465)



Apollonio di Giovanni: Veľkodušnosť Scipiona (detail, cassone, 1463-1465)



Apollonio di Giovanni: Veľkodušnosť Scipiona (detail, cassone, 1463-1465)





N. Poussin: Veľkodušnosť Scipiona (1640)



G. van den Eeckhout: Veľkodušnosť Scipiona (1660-1665)



S. Vos: Vel'kodušnosť Scipiona Africana (17.s.)



J. Saenredam podľa P. da Caravaggia: Ranený Scipio prenášaný z bitky svojimi synmi (17.st.)



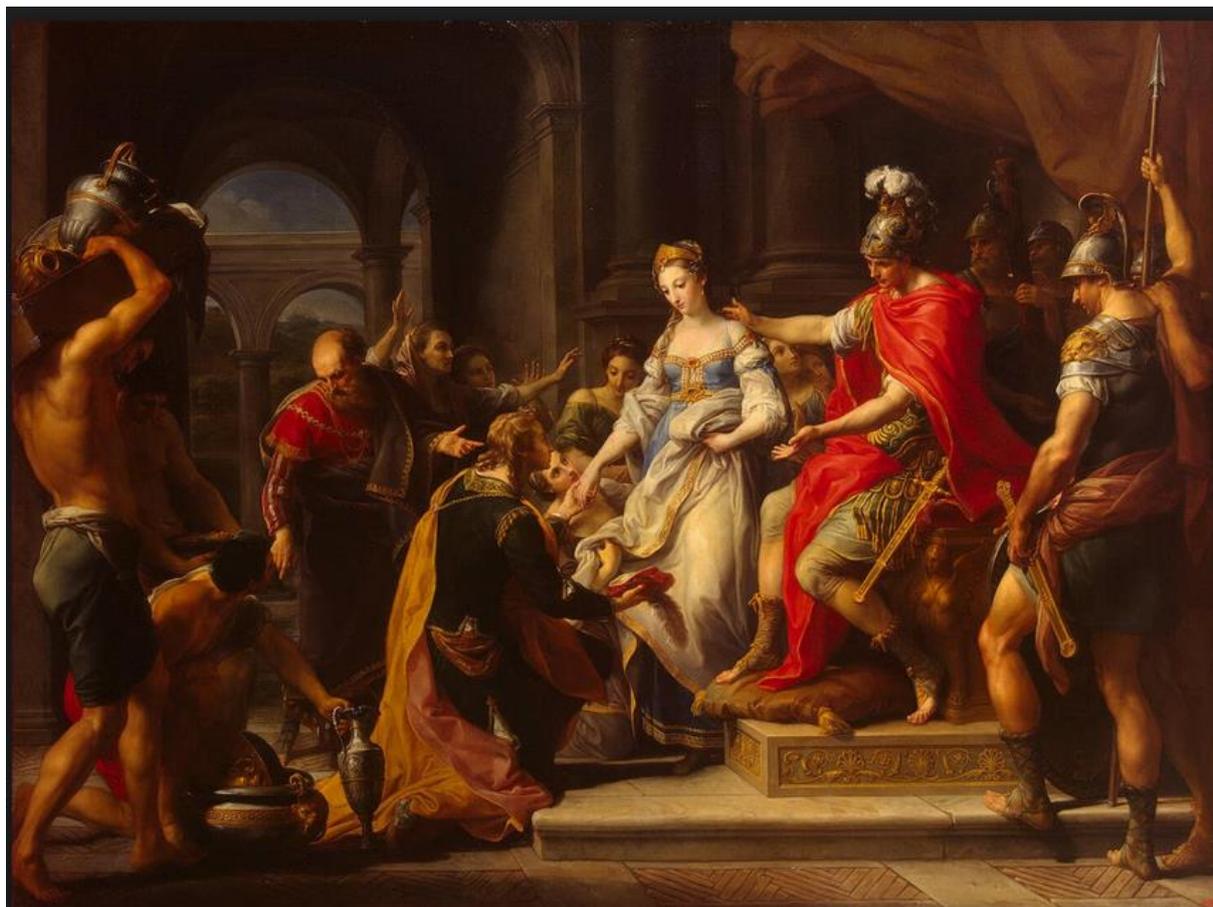
G. B. Tiepolo: Scipio Africanus prepúšťa Massiva (1719-1721)



N.-G. Brenet: Veľkodušnosť Scipia (1788)



J. Ch. Levasseur, F. Lemoyne: Vel'kodušnosť Scipiona (kolorovaná medirytina, 1767)



P. Batoni: Veľkodušnosť Scipiona (18.st.)



T. van Thulden: Scipio Africanus (17.st.)

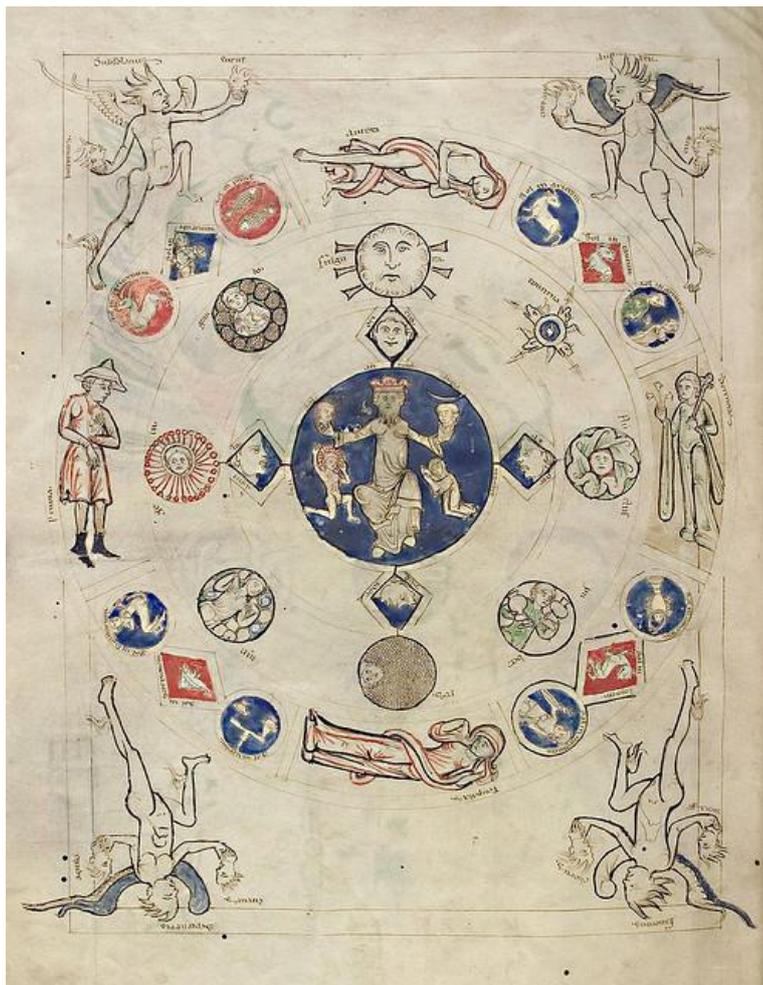
**Scivias/Liber scivias/Sciens vias Domini** - dielo sv. *Hildegardy* obsahujúce jej videnia a zjavenia; dielo sama ilustrovala a jej krásne ilustrácie boli prirovnávané k tvorbe anglického romantika *Williamu Blakea*; pozri *dielo literárne*

-v súvislosti s heslom kalendár rukopisu z *Liber Scivias* od *Hildegardy z Bingenu*: je datované 1190-1220; zobrazuje personifikovaný Annulus (lat. Rok) v podobe kráľa (lat. Rex), sediaceho v stredovom kruhu; Annulus rex ako Regens temporum (Kráľ času) drží v rukách Mesiac predstavujúci Noc, a Slnko (Deň); pred ním kľáči personifikované Svetlo (lat. Lux) a Tma (lat. Tenebre); v druhom kruhu sú zobrazené štyri romboidy s hlavami štyroch smerov kompasu Oriens (východ), Auster (juh), Occidens (západ) a Aquillo (sever); tretí kruh zobrazuje osem druhov počasia a podnebia: na 12 hodine je blesk (fulgur), ďalej v smere hodinových ručičiek je hrom (tonitrua), prietrž mračien (Auctus) alebo sprcha (imber), rosa (ros), denné svetlo (lux), mráz (gélú) a krúpy (grando); vonkajší kruh obsahuje štyri alegorické postavy, ktoré začínajú na 12 hodine: východ alebo úsvit Seminude (polárna žiara - polooblečená ženská postava), v smere hodinových ručičiek nasleduje na 3 hodine Seremitas (pokojné slnko alebo kvetinové lôžko - ženská postava s kvetom), ďalej na 6 hodine Tempestat (búrlivé počasia - zahalená ženská postava) a nakoniec na 9 hodine Pruinami (inovať - mužská postava s klobúkom); medzi týmito postavami sú skupiny troch znamení *zverokruhu*; začínajú vpravo od slnka v úsvitu pri *Baranovi* (sol ariette) a končia *Rybami* (lat. Pisces) pri slnku z ľavej strany od úsvitu; štyri okrídlené postavy v rohoch predstavujú štyri hlavné vetry; vo svojich rukách nesú hlavy menších vetrov; vľavo hore je východný vietor (subsolanus), vpravo hore je južný vietor (austrifer), vpravo dole je západný vietor (favonius) a konečne vľavo dole je severný vietor (septentrio); zobrazenie vychádza zo schémy rukopisu zo Zwiefaltener datovaného do obdobia okolo 1145 (pozri *zvieratník*)

<http://en.wikipedia.org/wiki/Scivias>

<http://fr.wikipedia.org/wiki/Scivias>

<http://www.flickr.com/photos/28433765@N07/3134515437/in/photostream/>



Kalendár rukopisu Liber Scivias od Hildegardy z Bingenu (1190-1220)

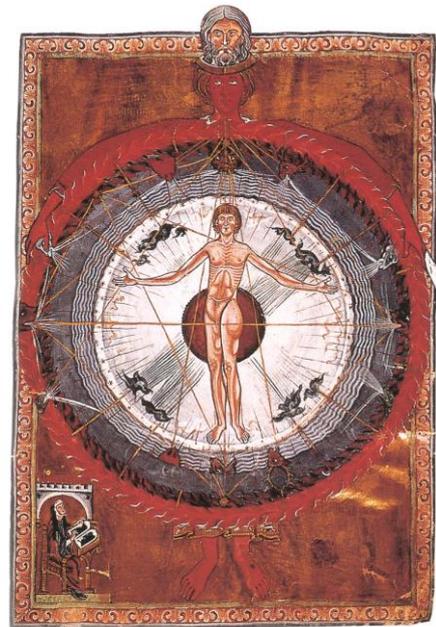


Iluminácia z Liber Scivias od Hildegardy z Bingenu (1190-1220)



Hilgedarda z Bingenu: Iluminácia z rukopisu Kultivovanie vesmírneho stromu

Hilgedarda z Bingenu: Kozmický človek (iluminácia z rukopisu Liber divinatorum operum, 12.st.)

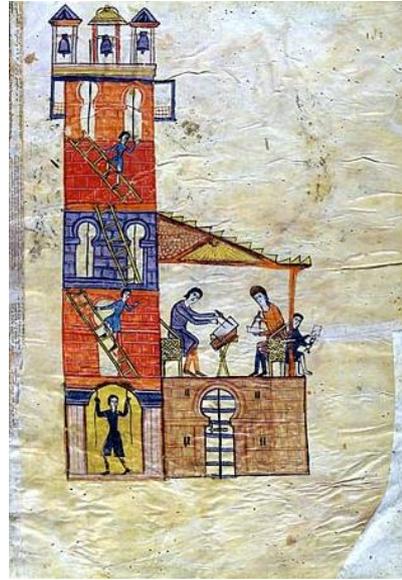
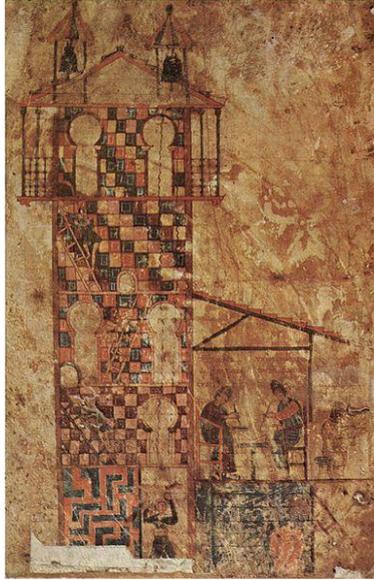


**scoubidou** - vytváranie ozdôb a šperkov pomocou farebných bužírok

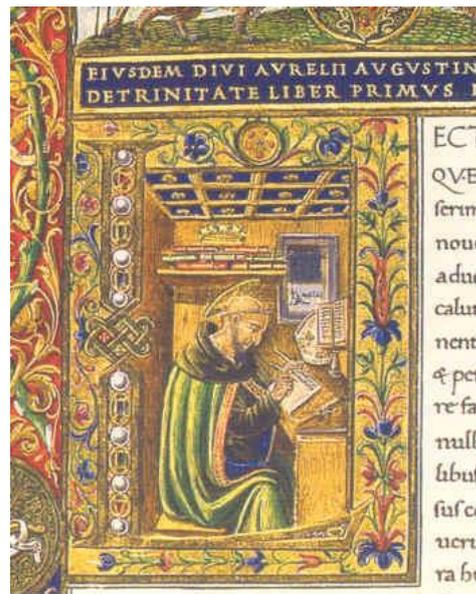
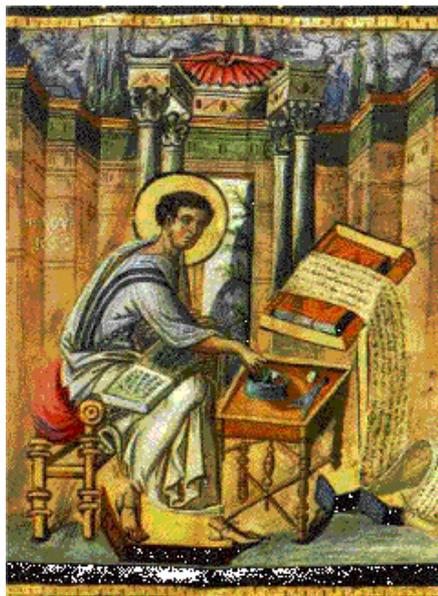
**scramasax** - dlhá dýka s jedným britom dĺžky kratšieho meča, užívaná Germánmi v dobe sťahovania národov; pozri sax

**scripsid** - skratka scrip.; prípisok označujúci na *grafických listoch*, najčastejšie na *rytinách*, meno rytca, ktorý do *štočku* vyryl texty (často *kaligraficky* a *ornamentálne zložené*); vyjadruje deľbu práce (pozri *grafické prípisky*); porovnaj postavenie a *podpis* islamského *kaligrafa*

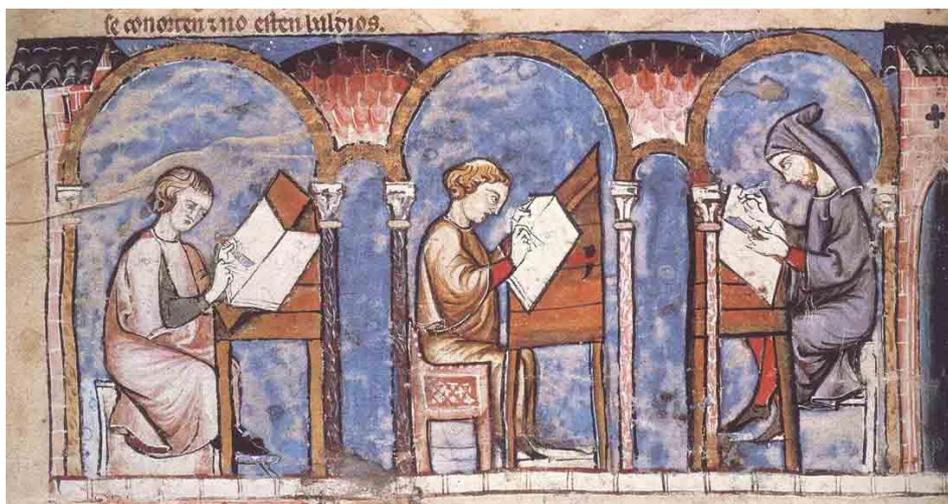
**scriptorium** - stredoveká písárska dielňa v *kláštore*; *benediktíni*: *Cluny*; počas vlády *Karola Veľkého* (pozri *karolínske umenie*): *Corbie*, *Tours*, *Aachen*, *Remeš*; pozri *minuskula karolínska*, *inzulárne písmo*, *ostrovne knižné maliarstvo/inzulárne knižné maliarstvo*, *lettre de fourme*; *bibliotéka*; *umelecký obchod*; *čítať a písať*; *apokryf* (*Strážna veža*); *Kumrán*; *Veža Tavari*



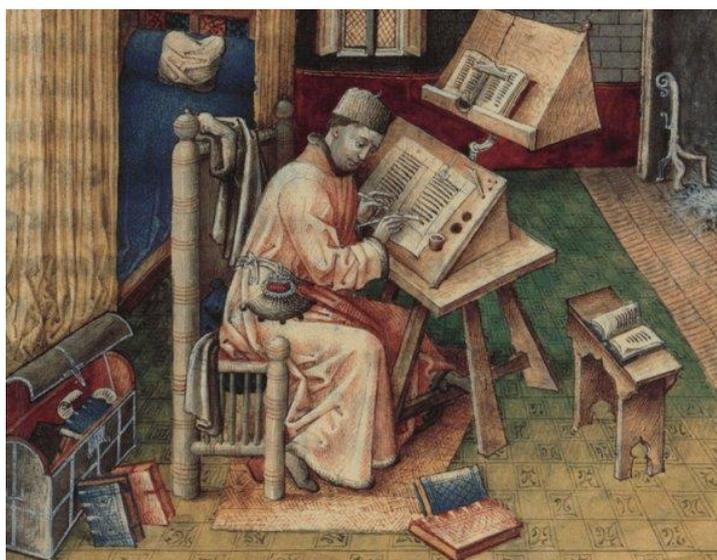
Veža z Tavari (Beatus de Tavara, 970)  
Veža v Tavari (Beatus Huelgas, 1220)



Pisár (stredoveká iluminácia)  
Pisár (stredoveká iluminácia)



Pisári (stredoveká iluminácia)



Neznámy miniaturista: Jean Miélot pri svojom stole (15.st.)



J. Miélot: Autoportrét Jeana Miélota píšuceho kompiláciu „Zázraky Našej Panej“ (1456)  
Neznámy autor: Evanjelista Lukáš (1500-1540)





Píšuci mnísi (slonovina)



H. S. Beham: Martin Luther ako evanjelista (1524)

Sv. Gregor sledovaný diakonom Petrom (Registrum Gregorii, 985)

**scritura** - spôsob písomného záznamu užívaného Rimami; vzťahuje sa iba na veľké písmená; pozri *majuskula*, *verzála*, *kapitála/litera capitalis*, *capitalis monumentalis*; *Rímska riša*

**scritura monumentalis** - *monumentálne písmo*

**Scrovegniovci** - pozri *kaplnka Scrovegniovcov*

**Scorel Jan van** - (†1562); vplyvný holandský maliar; zaraďovaný k tým, ktorí priniesli do Holandska talianske renesančné umenie; je považovaný za hlavu holandského *romanizmu*; Van Scorel začal cestovať po Európe vna začiatku svojich 20.rokov; je registrovaný v Benátkach, Norimbergu, Ríme; vykonal púť do *Svätej zeme*; jeho skúsenosti z Jeruzalema sú zobrazené v mnohých jeho neskorších dielach; napokon sa van Scorel nasťahoval do Gentu, kde zomrel; zanechal po sebe bohatstvo portrétov a oltárnych obrazov; hoci mnohé z jeho prác padli za obeť *ikonoklastu* v roku 1566, niektoré stále a možno vidieť v holandských múzeách; pozri *flámski maliari renesanční*, *holandskí maliari*

[http://en.wikipedia.org/wiki/Jan\\_van\\_Scorel](http://en.wikipedia.org/wiki/Jan_van_Scorel)

<https://www.google.sk/search?q=Scorel+Jan+van&espv=2&biw=1858&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=9vEeVdq3JcGnsAG94YCwDA&ved=0CCcQsAQ>



J. van Scorel: Krst Krista (1530)



J. van Scorel: Adam a Eva (1495)



J. van Scorel: Mária Magdaléna (1530)



J. van Scorel: Predstavenie Ježiša v chráme (1524)



J. van Scorel: Ježišov krst v Jordáne (1550)



J. van Scorel: Oplakávanie Krista (1535)



J. van Scorel: Ukrižovanie (1535)



J. van Scorel: Rút a Naomi (1530-1540)



J. van Scorel: Cisár Augustus a Sibyla Tiburtinská (1520-1530)

**scorso** - tal. – „skratka“

Baleka: v užšom zmysle *lineárnou perspektívou* vytvorené optické skrátenie *obrazového priestoru* či tvaru, s cieľom priblížiť obrazové alebo sochárske zobrazenie zrakovej skúsenosti; skratka je odrazom umeleckého názoru a bola empiricky vytváraná napr. v *antickom umení* alebo na základe vedeckých poznatkov predovšetkým v *renesancii* A. Mantegnou (Mŕtvy Kristus), Masacciom (Kristus), *Leonardom da Vinci* (kresbová schéma skratky pre *Kľaňanie troch kráľov*), *Michelangelom* a ďalšími maliarmi, v ktorých diele sa uplatňovala a ktorí boli nazývaní *scorsios*; skratkou je označované tiež skrátenie tvaru *maliarskou perspektívou* (Rembrandt) a ďalšími prostriedkami, *dynamickou líniou*, prekryvaním, pohybom (H. Toulouse-Lautrec, E.Munch, P.Picasso); v čiastočne prenesenom význame je za skratku označované ornamentálne alebo dekoratívne zjednodušenie tvaru a zjednodušenie vzdávajúce sa *detailov* či priestorovo a proporčne presného vyjadrenia